

ALGEMEEN BEHEERSCOMITE

VOOR HET SOCIAAL STATUUT DER ZELFSTANDIGEN

Opgericht bij de wet van 30 december 1992

Jan Jacobsplein, 6
1000 Brussel
Tel.: 02 546 45 96
Fax : 02 546 47 34

Brussel, 24 oktober 2013

Advies nr. 2013/16

Uitgebracht op eigen initiatief

Artikel 109 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Hervorming van de rust- en overlevingspensioenen

Dit ontwerp van advies buigt zich op eigen initiatief over de ontwerpen tot hervorming van de rust- en overlevingspensioenen.

Die ontwerpen tot hervorming hebben immers een zeer aanzienlijke weerslag (onder meer budgettaire) op het sociaal statuut der zelfstandigen.

In dat kader heeft het Comité opmerkingen van algemene aard geformuleerd betreffende de 4 voorstellen die momenteel op tafel liggen:

- het Comité gaat akkoord met de inaanmerkingneming van de laatste beroepsmaanden in de berekening van het pensioen maar is van mening dat de controle van de gegevens in alle stelsels moet gebeuren en dat de gelijkgestelde periodes niet meegerekend mogen worden. Het vestigt ook de aandacht op de hoge kostprijs van deze maatregel en vraagt zich af of het niet wenselijker is om deze middelen voor andere maatregelen aan te wenden;

- het Comité gaat akkoord met een hervorming van het minimumpensioen maar is van mening dat de loopbaanvoorwaarden niet versoepeld moeten worden gelet op het feit dat men de mensen moeten aansporen om langer te werken en gelet op de budgettaire context. Evenzo legt het Comité de nadruk op het belang van de gelijkschakeling van de bedragen van de minimumpensioenen en van de kleine minima;

- het Comité gaat akkoord met de hervorming van de eenheid van loopbaan en de inaanmerkinneming van de voordeligste pensioenjaren. De inwerkingtreding van deze hervorming vereist het operationeel worden van de Pensioenmotor. De noodzakelijke middelen hiervoor moeten zo snel als mogelijk worden vrijgemaakt en

- het Comité gaat akkoord met de hervorming van de overlevingspensioenen maar stelt voor dat elke weduwe/ weduwnaar die aan alle voorwaarden voldoet, recht zou hebben op een overgangsuitkering, gevolgd door een overlevingspensioen en om de cumulatie tussen overlevingspensioen en één of meerdere rustpensioenen terug te brengen tot 100 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan.

In het algemeen benadrukt het Comité de impact, de kosten en de financiering van deze voorstellen. Volgens het Comité kan de financiering niet gebeuren via een verhoging van de bijdragen van de zelfstandigen.

Tot slot herinnert het Comité eraan, wat betreft het sociaal statuut der zelfstandigen, dat zijn prioriteit de gelijkschakeling blijft van het minimumpensioen van de zelfstandigen op het niveau van dat van de werknemers (niet alleen voor de huidige pensioenen maar tevens voor de toekomstige pensioenen) alsook het behoud van deze gelijkschakeling in de toekomst.

Een hervorming van de rust- en overlevingspensioenen maakt thans het voorwerp uit van besprekingen.

De besproken hervormingen hebben een zeer aanzienlijke weerslag (onder meer budgettair) op het sociaal statuut der zelfstandigen. Het Algemeen Beheerscomité heeft bijgevolg beslist om zich op eigen initiatief over de impact van deze voorstellen op de sociale zekerheid der zelfstandigen te buigen en dienaangaande een advies uit te brengen voor de minister van Zelfstandigen.

A. Voorstel 1: Valorisatie van de laatste beroepsmaanden in de berekening van het pensioen

Op dit ogenblik worden de laatste maanden (in de regeling van de werknemers)/kwartalen (in de regeling van de zelfstandigen) van de beroepsloopbaan¹ niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen van de werknemers en van de zelfstandigen. In de regeling van de ambtenaren worden ze echter wel in aanmerking genomen.

Met het voorstel 1 wordt beoogd om deze periodes in aanmerking te nemen.

In de regeling van de werknemers zouden deze maanden als volgt in aanmerking worden genomen:

- Hetzij door uit te gaan van het referteloon voor het minimumrecht per loopbaanjaar (optie 1);
- Hetzij door uit te gaan van de reële, fictieve en forfaitaire lonen van het jaar vóór de ingangsdatum van het pensioen (optie 2).

De gelijkgestelde periodes binnen de laatste maanden zouden in aanmerking worden genomen voor de berekening van het pensioen.

De DG Zelfstandigen heeft de jaarlijkse kostprijs van het in aanmerking nemen van de laatste kwartalen van activiteit in de regeling der zelfstandigen geraamd op 9,6 miljoen euro in stationaire periode indien men rekening houdt met de periodes van gelijkstelling.

Tabel 1. Voor de zelfstandigenregeling geraamde kostprijs (in EUR) van de valorisatie van de laatste beroepsmaanden voor de pensioenberekening, periode 2015 - 2030 (rekening houdend met de periodes van gelijkstelling)

Jaren	Bijkomende kostprijs (indexbedrag 119,83)
2015	534.148 €
2016	1.061.052 €
2017	1.580.157 €
2018	2.090.718 €
2019	2.591.940 €
2020	3.083.366 €
2025	5.359.243 €
2030	7.242.471 €
Op kruisnelheid	9.691.836 €

Bron: DG Zelfstandigen

De DG Zelfstandigen berekent op dit ogenblik de kostprijs van deze maatregel zonder rekening te houden met de periodes van gelijkstelling.

Het Algemeen Beheerscomité staat positief tegenover een dergelijke maatregel aangezien het normaal is dat de personen die sociale bijdragen hebben betaald, deze bijdragen gevaloriseerd zien en rechten inzake pensioen krijgen voor deze

¹Gelegen voor de ingangsdatum van het pensioen in het jaar waarin deze ingang gelegen is

bijdragen. De uitvoering van deze maatregel zal rekening moeten houden met de hervorming van de berekeningswijze van de bijdragen.

Het Comité formuleert echter de volgende punten van voorbehoud:

- In de regeling der zelfstandigen zouden de laatste loopbaankwartalen in aanmerking worden genomen via een controle van de gegevens. Het Comité is van mening dat de regeling van de zelfstandigen niet de enige regeling mag zijn met een controle van de gegevens. Die opmerking geldt ook in het kader van de toekenning van de pensioenbonus;
- Deze maatregel heeft als bedoeling om de mensen aan te sporen om (enkele maanden) langer te werken. Het Comité is bijgevolg van mening dat de toepassing van deze maatregel op personen die zich in een gelijkgestelde periode bevinden, ongewenste effecten zou hebben. Gelet op deze ongewenste effecten en de moeilijke budgettaire context, mag een dergelijke maatregel niet van toepassing zijn op de personen die zich tijdens de laatste maanden van hun beroepsloopbaan in een gelijkgestelde periode bevinden. Het Comité verwijst naar de toekomstige wetgeving inzake pensioenbonus.

Tot slot vestigt het Comité de aandacht op de hoge kostprijs van deze maatregel. In dat kader vraagt het Comité zich af of het niet wenselijker is om deze middelen voor andere maatregelen aan te wenden.

B. Voorstel 2: De hervorming van het gewaarborgd minimumpensioen (GMP)

De hervorming van het gewaarborgd minimumpensioen zou betrekking hebben op de nieuwe pensioenen vanaf 1 januari 2015 en niet op de huidige pensioenen. Het voorstel steunt op vier pijlers:

- een wijziging van de toegangsvoorwaarden voor de opening van het recht (verzekeringsperiode);
- een wijziging van de berekeningswijze;
- een wijziging van de bedragen;
- de waarborging van het recht op een GMP via een pensioensupplement

B.1. Wijziging van de toegangsvoorwaarden:

Wat de loopbaanvoorwaarde voor de toekenning van een minimumpensioen betreft, worden de volgende voorstellen geformuleerd:

- a) De gepresteerde jaren in **de overheidssector** zouden in aanmerking worden genomen om te bepalen of de persoon aan de loopbaanvoorwaarden beantwoordt m.b.t. het bekomen van een minimumpensioen. Dit betekent dat meer personen op een minimumpensioen aanspraak zouden kunnen maken.
- b) De periodes zouden in aanmerking worden genomen **voor hun reële duur**: Er wordt geen rekening gehouden met studieperiodes of met diplomabonificatie en evenmin met een verhogingscoëfficiënt voor de periodes of met een voordeligere loopbaannoemer.
- c) Wat de berekening van de minimumloopbaanduur voor het bekomen van een minimumpensioen betreft, zou men rekening houden met de bewezen voltijdse dagequivalenten (VTE) over alle regelingen en op grond van een volledige loopbaan (er zou dus niet langer in kalenderjaren worden gerekend). In dat kader zou het minimumaantal VTE's 4.680 bedragen. De

personen die 15 jaar voltijds of 30 jaar halftijds hebben gewerkt, voldoen aan deze voorwaarde.

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen heeft de kostprijs van deze maatregel in de regeling van de zelfstandigen geraamd op 83 miljoen euro op kruissnelheid :

Tabel 2. Geraamde kostprijs (in EUR) voor de zelfstandigenregeling van de voorgestelde hervorming van de loopbaanvoorwaarde - Periode 2015 - 2020 (indexbedrag 119,83)

Jaar	4.680 dagen (15 jaar van 312 dagen)
2014	4.609.245
2015	9.155.980
2016	13.635.418
2017	18.041.124
2018	22.366.242
2019	26.606.829
2020	30.751.774
Op kruissnelheid	83.632.323

Deze voorwaarde zou zowel voor de werknemers als voor de zelfstandigen een versoepeling van de loopbaanvoorwaarde inhouden.

Hoewel het Comité positief staat tegenover een harmonisering van de regelingen inzake loopbaanvoorwaarde is het echter absoluut geen voorstander van een versoepeling van de loopbaanvoorwaarden. Een dergelijke versoepeling valt immers helemaal niet te rijmen met de huidige recente filosofie om "langer te werken", met de problematiek van de vergrijzing, met de recente pensioenhervormingen en met de huidige budgettaire context.

Om die reden is het Comité eerder voorstander van een harmonisering van de loopbaanvoorwaarde via het restrictiever maken van de toegangsvoorwaarden voor iedereen. De loopbaanvoorwaarde in de regeling van de zelfstandigen moet in dat verband behouden blijven en men zou de loopbaanvoorwaarde in de regeling van de werknemers in dezelfde richting restrictiever moeten maken (cf. een loopbaan van 30 jaar, van 120 kwartalen of van 9.360 dagen).

Het voorstel moet bovendien verder verfijnd worden wat de zelfstandigen betreft. Het voorstel regelt bijvoorbeeld niet de problematiek van de zelfstandigen in bijberoep (cf. mag men voor de berekening van de toekenning van het minimumpensioen meer dan 312 dagen per jaar in aanmerking nemen?).

B.2. Wijziging van de berekeningswijze van het minimumpensioen:

Gelet op de voorstellen die in de regeling van de werknemers werden geformuleerd, zou het minimumpensioen als volgt in de regeling van de zelfstandigen worden berekend (na beperking tot de eenheid van loopbaan: er zouden maximum 14.040 aantal dagen in aanmerking worden genomen):

Basisbedrag * toekenningsbreuk als zelfstandige uitgedrukt in dagen (VTE)

Het Comité merkt op dat een dergelijke berekeningswijze (los van de eenheid van loopbaan) in de feiten geen wijziging zal hebben voor het stelsel van de zelfstandigen.

B.3. Wijziging van het bedrag van het minimumpensioen:

Er zou een nieuw bedrag van het minimumpensioen worden vastgelegd voor de pensioenen die vanaf 1 januari 2015 zouden ingaan voor de nieuwe gepensioneerden. In dat kader :

- zouden de bedragen van het minimumpensioen van de werknemers, van het minimumpensioen van de zelfstandigen en van de kleine minima (voor de gemengde loopbanen) identiek zijn en
- zou de verhouding tussen het bedrag van een pensioen aan het gezinsbedrag en het bedrag van een pensioen aan het alleenstaandenbedrag 1,25 bedragen

Het Comité herinnert eraan dat het steeds voorstander is geweest van een verhoging van het minimumpensioen van de zelfstandigen tot het niveau van het minimumpensioen van de werknemers en van een verhoging van de kleine minima. De gelijkschakeling van deze pensioenbedragen en meer bepaald het feit dat het minimumpensioen van de zelfstandigen even hoog als dat van de werknemers zou zijn, was voor het Comité steeds een essentiële prioriteit. Die gelijkschakeling is voor het Comité een absolute topprioriteit.

Vermits het Comité steeds voorstander is geweest van een verhoging van het minimumpensioen van de zelfstandigen tot het niveau van dat van de werknemers, spreekt het vanzelf dat er een koppeling moet zijn tussen de 2 pensioenen en dat deze koppeling behouden moet blijven (zo mogen bijvoorbeeld de welvaartsaanpassingen of de nieuwe structuur van het minimumpensioen in geen geval een verstoring tussen de 2 pensioenbedragen met zich brengen).

Het Comité is van mening dat het niet in overeenstemming zou zijn met het gelijkheidsbeginsel om de reeds bestaande minimumpensioenen niet op te trekken tot het nieuwe bedrag van het minimumpensioen volgens het voorgestelde systeem. Dit nieuwe bedrag moet dus van toepassing zijn op alle bestaande en toekomstige minimumpensioenen.

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid heeft de kostprijs van deze maatregel geraamd op grond van 2 scenario's:

- scenario 1: het minimumpensioen aan het alleenstaandenbedrag en het overlevingspensioen van de zelfstandigen worden opgetrokken tot het niveau van het minimumpensioen aan het alleenstaandenbedrag van de werknemers (nl. 13.313,61 € in 2013).
- scenario 2:
  - het minimumpensioen van de zelfstandigen aan het alleenstaandenbedrag wordt opgetrokken tot het niveau van het minimumpensioen aan het alleenstaandenbedrag van de werknemers (nl. 13.313,61 € in 2013)
  - het overlevingspensioen van de zelfstandigen wordt opgetrokken tot het niveau van het overlevingspensioen van de werknemers (nl. 13.104,24 € in 2013).

De kostprijs van deze 2 scenario's bedraagt:

Tabel 3. Raming van de jaarlijkse kostprijs (in EUR) van een onmiddellijke verhoging van het minimumrustpensioen voor alleenstaanden en van het overlevingspensioen (scenario 1 en 2) – Bedrag: index 119,83

	Scenario 1		Scenario 2	
	Verhoging maandelijks bedrag van	Jaarlijkse kostprijs	Verhoging maandelijks bedrag van	Jaarlijkse kostprijs
Rust-	61,57 €	60.570.048 €	61,57 €	60.570.048 €
Overlevings-	61,57 €	56.404.260 €	44,13 €	40.427.481 €
Totaal		116.974.308 €		100.997.529 €

Indien de verhoging van het minimumpensioen van de zelfstandige progressief is en slechts van toepassing is voor de nieuwe gepensioneerden, zal de financiële weerslag identiek zijn maar op kruissnelheid (nl. in 2030).

Tabel 4. Raming van de jaarlijkse kostprijs (in EUR) van een progressieve verhoging van het minimumrustpensioen voor alleenstaanden en van het overlevingspensioen (scenario 2) – Bedrag: index 119,83

Jaar	Bijkomende kostprijs (in euro)
2014	5.566.297
2015	11.057.104
2016	16.466.642
2017	21.787.138
2018	27.010.312
2019	32.131.404
2020	37.136.996
2030	78.772.185
Op kruissnelheid	100.997.529

Sommige uitkeringen (in ZIV en FV) zijn gekoppeld aan het bedrag van het minimumpensioen van de zelfstandigen. Als men rekening houdt met de impact van de verhoging van het minimumpensioen op die andere uitkeringen, bedraagt de jaarlijkse kostprijs van de verhoging van het minimumpensioen van de zelfstandigen:

Tabel 5. Raming van de jaarlijkse financiële impact van de onmiddellijke verhoging van het minimumrustpensioen aan het alleenstaandenbedrag en van het overlevingspensioen, met inbegrip van de aan het MP gelieerde uitkeringen in andere takken van de sociale zekerheid voor zelfstandigen (indexbedrag 119,83)

	Scenario 1	Scenario 2
Pensioenen	116.974.308 €	100.997.529 €
ZIV	1.988.837 €	1.988.837 €
Faillissementsverzekering	589.250 €	589.250 €
Totaal	119.552.350 €	103.575.571 €

Gelet op de kostprijs van het eerste scenario gaat de voorkeur van het Comité uit naar het tweede scenario. In dat kader zou de onmiddellijke verhoging van het minimumpensioen van de zelfstandigen, uitsluitend voor het aspect pensioen, 100.997.529 € kosten.

Indien de regeling van de werknemers echter voor het 1e scenario zou opteren, is het Comité van mening dat dat scenario ook in de regeling van de zelfstandigen toegepast zou moeten worden.

Het Comité merkt ten slotte op dat de verhouding van 1,25 niet overeenstemt met de huidige bedragen van het minimumpensioen van de zelfstandigen.

B.4. Waarborging van het recht op een minimumpensioen via een pensioensupplement

Het minimumpensioen zou via een supplement worden gewaarborgd: wanneer het proportioneel pensioen onder het minimumpensioen ligt, zal het - op voorwaarde dat de loopbaanvoorwaarden vervuld zijn - via de toekenning van een pensioensupplement tot het niveau van het minimumpensioen kunnen worden gebracht.

B.5. De plafonnering van het minimumpensioen van zelfstandigen

Op dit ogenblik is het minimumpensioen van zelfstandige in geval van gemengde loopbaan (zelfstandige/werknemer) geplafonneerd: het totaal van de bedragen van deze 2 pensioenen mag een bepaald plafond niet overschrijden. Bij overschrijding van dat plafond wordt het minimumpensioen van zelfstandige verhoudingsgewijs verminderd.

Een opdeling van het minimumpensioen in een proportioneel deel en een supplement zal de berekeningswijze van de plafonnering niet wijzigen.

De cel actuariaat van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid heeft geraamd dat de afschaffing van deze plafonnering jaarlijks op kruissnelheid 141 miljoen euro zou kosten.

Tabel 6. Geraamde kostprijs (in EUR) voor de afschaffing van de plafonneringsregel in de zelfstandigenregeling (indexbedrag 119,83)

Jaren	Kostprijs
2015	7.790.924 €
2016	15.476.187
2017	23.047.701
2018	30.494.587
2019	37.805.255
2020	44.973.044
Op kruissnelheid	141.362.208 €

Gelet op de aanzienlijke kostprijs ervan is het Comité van mening dat de afschaffing van de plafonnering niet prioritair is.

Tijdens de werkzaamheden werden meerdere aanpassingen van de plafonnering voorgesteld: zo hebben sommige leden voorgesteld om de plafonnering uit te breiden tot de pensioenen van de overheidssector (het minimumpensioen van zelfstandige zou worden verminderd in geval van toekenning van een gemengd pensioen): andere leden hebben voorgesteld om het op te trekken tot, bijvoorbeeld, 105% of 110% van het minimumpensioen.

C. Voorstel 3: De hervorming van de eenheid van loopbaan

De beperking tot de eenheid van loopbaan zou als volgt worden gewijzigd:

- er zou enkel met de Belgische pensioenregelingen van de eerste pijler rekening worden gehouden;
- de eenheid van loopbaan zou in dagen worden geteld (14.040 dagen) en niet meer in kalenderjaren;
- de volgende stappen zouden worden gevolgd in de beperking tot de eenheid van loopbaan:
  - ieder stelsel zou het aantal VTE's bepalen dat werkelijk in de pensioenberekening wordt opgenomen;
  - ieder stelsel zou nagaan of er een interne beperking tot de eenheid vereist is;
  - Indien de eenheid wordt overschreden, wordt de beperking "tot de eenheid" doorgevoerd: de dagen/kwartalen (en dus niet langer de jaren) die het minst pensioen "opbrengen", zouden worden geschrapt zonder met het pensioenstelsel rekening te houden (en dus niet langer meer bij voorrang in de zelfstandigenregeling).

Wat de overgang van kalenderjaren naar dagen als basiseenheid voor de berekening van de loopbaan betreft, merkt het Comité op dat dit geen positief effect zal hebben voor de personen die een volledige loopbaan als zelfstandige achter de rug hebben. Dit zal echter wel een impact hebben op de gemengde loopbanen en op de deeltijdse loopbanen. De nieuwe berekeningswijze zorgt voor een "samendrukking" van de loopbanen als werknemer. Zulks houdt in dat men in geval van gemengde loopbaan meer gepresteerde periodes als zelfstandigen zal nemen (meer zelfs dan de "eenvoudige" maatregel waarmee beoogd wordt om de minst gunstige periodes te schrappen in plaats van de periodes die als zelfstandige werden gepresteerd). De kostprijs van deze samendrukking kan niet worden geëvalueerd aangezien het effect van het voorstel in de regeling van de werknemers niet is gekend.

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid heeft echter geraamd dat het feit om eerst de minst gunstige periodes af te schaffen (en niet bij voorrang de periodes als zelfstandige), jaarlijks op kruissnelheid 925.383 euro zou kosten in de regeling van de zelfstandigen.

Tabel 7. Geraamde kostprijs (in EUR) van de afschaffing van de minst voordelige dagen en niet bij voorrang van de dagen als "zelfstandige", periode 2015 - 2020 (indexbedrag 119,83)

Jaar	Kostprijs
2015	48.923 €
2016	97.227 €
2017	144.876 €
2018	191.821 €
2019	237.992 €
2020	283.319 €
Op kruissnelheid	925.383 €

Het Comité wijst tevens op het volgende:

- Gelet op de huidige technische middelen is dit voorstel zeer moeilijk implementeerbaar voor het RSVZ. De elektronische uitwisseling van de gegevens betreffende de pensioenrechten tussen de instellingen (RVP, PDOS en RSVZ) is immers nog niet voldoende ontwikkeld om deze maatregel uit te voeren. Het ABC verwijst in dat kader naar het feit dat de instellingen een gemeenschappelijk project (de pensioenmotor) hebben ingediend maar dat het RSVZ slechts 13/30 van de budgetten heeft

bekomen. Een oplossing zou zijn dat een deel van de reserves van Sigedis geaffecteerd zou worden voor de financiering van de pensioenmotor;

- In de werknemersregeling is er sprake van eliminatie van de minst gunstige dagen daar waar de eliminatie in de zelfstandigenregeling per kwartaal zou gebeuren. Die kwartalen zal men dus in dagen moeten omzetten;
- Er wordt voor de cumulatieregel enkel met de Belgische pensioenregelingen rekening gehouden. Arbeid gepresteerd in het buitenland en de pensioenrechten die op basis hiervan worden verworven, blijven buiten beschouwing. Men zou kunnen argumenteren dat er hier sprake is van een vorm van discriminatie.

Het Comité merkt ten slotte op dat volgens de huidige regeling in geval van een gemengde loopbaan zelfstandige-ambtenaar er nooit meer dan 15 jaar kunnen worden geschraapt, terwijl een dergelijke beperking niet geldt in geval van een zuivere loopbaan als zelfstandige of een gemengde loopbaan werknemer-zelfstandige. In het kader van de eenvormigheid zou voor alle loopbanen dezelfde regel moeten gelden, ongeacht of het om een zuivere, dan wel een gemengde loopbaan gaat en ongeacht het type van gemengde loopbaan. Ofwel wordt de eenheid van loopbaan in alle gevallen volledig toegepast, ofwel plafonneert men het aantal dagen die geschraapt kunnen worden voor iedereen.

D. Voorstel 4: De hervorming van het overlevingspensioen

Het voorstel voert 2 onderscheiden uitkeringen in ten gunste van de langstlevende echtgenoten:

- De overgangsuitkering (voor de weduwnaars jonger dan 45 jaar/50 jaar) en
- Het overlevingspensioen als dusdanig (voor de weduwnaars ouder dan 45 jaar/50 jaar).

Het voorstel is van toepassing op de personen die weduwe - weduwnaar worden vanaf 1 januari 2015.

De personen die onwaardig werden verklaard om te erven van hun echtgenoot naar aanleiding van strafbare feiten die gepleegd zijn ten aanzien van hun echtgenoot, zullen geen overgangsuitkering of overlevingspensioen kunnen genieten.

De bedoeling van deze hervorming is om de weduwnaars en de weduwen aan te sporen om op de arbeidsmarkt te blijven.

D.1. De overgangsuitkering

De overgangsuitkering wordt toegekend aan de weduwnaars en weduwen jonger dan 45 jaar op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot. Die leeftijd wordt progressief opgetrokken naar 50 jaar (als de echtgenoot ten vroegste op 1 januari 2025 overlijdt).

De afwezigheid zal de gevolgen van het overlijden doen ingaan op het ogenblik van de overschrijving ervan.

De weduwnaar of de weduwe moet sinds minstens 1 jaar gehuwd (of in wettelijke samenwoning) zijn geweest met de overleden echtgenoot. Er zijn uitzonderingen indien een kind uit dat huwelijk is geboren of er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste was en in geval van overlijden ten gevolge van een ongeval of een beroepsziekte.

Voor de overgangsuitkering is een aanvraag vereist. In een aantal specifieke gevallen wordt de uitkering echter ambtshalve toegekend.

Het recht op de overgangsuitkering is afhankelijk gemaakt van een dag werk in hoofde van de overleden werknemer. Het bedrag ervan wordt berekend:

- hetzij in verhouding tot het referteloon voor het minimumrecht per loopbaanjaar
- hetzij in verhouding tot alle werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen van de overleden werknemer.

De bepalingen betreffende:

- het minimumpensioen zijn niet van toepassing op de overgangsuitkering
- de eenheid van loopbaan zijn van toepassing op de overgangsuitkering.

De uitkering wordt toegekend voor een periode van:

- 12 maanden indien er geen kind ten laste is op het ogenblik van het overlijden en
- 24 maanden indien er kinderen ten laste zijn op het ogenblik van het overlijden.

De langstlevende echtgenoot die hertrouwt verliest zijn recht op de overgangsuitkering.

De overgangsuitkering is onbeperkt cumuleerbaar met beroepsinkomsten en met de inning van bepaalde socialezekerheidsuitkeringen (werkloosheidsuitkering, vergoeding wegens ziekte, ...).

Na afloop van deze overgangsuitkering en bij gebrek aan een baan, zal onmiddellijk een recht op werkloosheidsuitkering worden geopend, zonder wachttijd.

D.2. Het overlevingspensioen

Het overlevingspensioen wordt toegekend:

- **aan de weduwnaars en aan de weduwen van 45 jaar en ouder op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot.** Die leeftijd wordt progressief opgetrokken naar **50 jaar** (als de echtgenoot ten vroegste op 1 januari 2025 overlijdt).
- aan de personen die een overgangsuitkering hebben genoten op het ogenblik van hun pensioen (behalve wanneer die personen hertrouwd zijn op het ogenblik van de ingang van het pensioen).

Voor het overige blijft de reglementering betreffende het huidige overlevingspensioen van toepassing (behalve het deel betreffende de personen jonger dan 45 jaar, dat wordt afgeschaft. Deze personen zullen immers de overgangsuitkering genieten).

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid heeft de besparingen (op kruisnelheid) die gekoppeld zijn aan de hervorming van de overlevingspensioenen geraamd op 15.345.156 € indien de overgangsuitkering wordt berekend op grond van de bijdragen en op 24.589.363 € indien de overgangsuitkering wordt berekend op grond van het forfait (minimum pensioen).

Tabel 8. Geraamde besparingen (in EUR) ten gevolge van de hervorming van het overlevingspensioen: De forfaitaire uitkering wordt berekend op grond van de bijdragen - Periode 2015 - 2025 (indexbedrag 119,83)

Jaar	De nieuwe gevallen	De stock	Totale besparing
2015	-189.661	-3.674.133	-3.863.794
2016	-284.492	-2.449.422	-2.733.914
2017	361.669	7.814.824	8.176.493
2018	1.049.468	7.814.824	8.864.292
2019	1.777.717	7.814.824	9.592.541
2020	2.546.215	7.814.824	10.361.039
2021	3.347.928	7.814.824	11.162.752
2022	4.182.629	7.814.824	11.997.453
2023	5.107.133	7.814.824	12.921.957
2024	6.121.075	7.814.824	13.935.899
2025	7.209.333	7.814.824	15.024.157
2026	8.371.509	7.814.824	16.186.333
2027	9.530.093	7.814.824	17.344.917
2028	10.684.983	7.814.824	18.499.807
2029	11.835.479	7.814.824	19.650.303
2030	12.455.392	7.814.824	20.270.216
2035	7.530.332	7.814.824	15.345.156
2040	7.530.332	7.814.824	15.345.156
2043	7.530.332	7.814.824	15.345.156
Op kruissnelheid	7.530.332	7.814.824	15.345.156

Tabel 9. Geraamde besparingen (in EUR) ten gevolge van de hervorming van het overlevingspensioen: De forfaitaire uitkering wordt berekend op forfaitaire grond (minimum pensioen) - Periode 2015 - 2025 (indexbedrag 119,83)

Jaar	De nieuwe gevallen	De stock	Totale besparing
2015	-560.362	-3.689.811	-4.250.173
2016	-1.031.846	-1.975.459	-3.007.305
2017	-474.874	7.814.824	7.339.950
2018	124.715	7.814.824	7.939.539
2019	772.008	7.814.824	8.586.832
2020	1.466.793	7.814.824	9.281.617
2021	2.134.220	7.814.824	9.949.044
2022	2.774.147	7.814.824	10.588.971
2023	3.519.485	7.814.824	11.334.309
2024	4.369.846	7.814.824	12.184.670
2025	5.376.374	7.814.824	13.191.198
2026	6.538.549	7.814.824	14.353.373
2027	7.697.133	7.814.824	15.511.957
2028	8.852.023	7.814.824	16.666.847
2029	10.002.520	7.814.824	17.817.344
2030	11.117.952	7.814.824	18.932.776
2035	13.890.192	7.814.824	21.705.016
2040	16.017.859	7.814.824	23.832.683
2043	16.663.467	7.814.824	24.478.291
Op kruissnelheid	16.774.539	7.814.824	24.589.363

Het Algemeen Beheerscomité gaat in het algemeen akkoord met het voorstel van hervorming van de overlevingspensioenen. Het comité formuleert echter de volgende aandachtspunten:

- De grens van 45/50 jaar tussen de overgangsuitkering en het overlevingspensioen kan worden gezien als strikt en limitatief. Op 51 jaar kan een persoon die weduwnaar of weduwe wordt, verkiesbaar om te blijven werken en de overgangsuitkering te genieten eerder dan in het systeem van het overlevingspensioen te treden. Het voorstel laat hem of haar niet toe om dit te doen. Elke weduwe/weduwnaar die aan alle voorwaarden voldoet, moet recht kunnen hebben op een overgangsuitkering, gevolgd door een overlevingspensioen.
- In geval van gemengde loopbaan zal de betaling van deze uitkering tussen de verschillende betrokken stelsels moeten worden verdeeld;
- De budgettaire impact van het voorstel moet rekening houden met de kosten inzake werkloosheid en ZIV.
- De cumulatie van een overlevingspensioen met een of meer rustpensioenen is toegelaten tot een plafond van 110% van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan. Het Comité stelt voor om dit plafond terug te brengen tot 100%.

E. Besluit

In het kader van het huidig advies heeft het Comité een eerste advies van algemene aard willen uitbrengen over de voorstellen tot hervorming van de rust- en overlevingspensioenen die op dit ogenblik worden besproken
Er zouden voorstellen betreffende de grensarbeiders moeten volgen.

Wanneer de eerste ontwerpen van tekst betreffende deze hervormingen klaar zullen zijn, zal het Comité een preciezer en technischer advies kunnen uitbrengen aangaande deze voorstellen tot hervorming.

In afwachting wenst het Comité reeds het volgende standpunt te formuleren:

- het Comité gaat akkoord met de inaanmerkingneming van de laatste beroepsmaanden in de berekening van het pensioen maar is van mening dat de controle van de gegevens in alle stelsels moet gebeuren en dat de gelijkgestelde periodes niet meegerekend mogen worden. Het vestigt de aandacht op de hoge kostprijs van deze maatregel en vraagt zich af of het niet wenselijker is om deze middelen voor andere maatregelen aan te wenden ;
- het Comité gaat akkoord met een hervorming van het minimumpensioen maar is van mening dat de loopbaanvoorwaarden niet versoepeld moeten worden gelet op het feit dat men de mensen moeten aansporen om langer te werken en gelet op de budgettaire context. Evenzo legt het Comité de nadruk op het belang van de gelijkshakeling van de bedragen van de minimumpensioenen en van de kleine minima;
- het Comité gaat akkoord met de hervorming van de eenheid van loopbaan en de inaanmerkinneming van de voordeligste pensioenjaren en
- het Comité gaat akkoord met de hervorming van de overlevingspensioenen maar stelt voor dat elke weduwe/weduwnaar die aan alle voorwaarden voldoet, recht zou hebben op een overgangsuitkering, gevolgd door een overlevingspensioen en om de cumulatie tussen overlevingspensioen en één of meerdere rustpensioenen terug te brengen tot 100 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan.

In het algemeen wenst het Comité in het kader van het huidig advies de budgettaire impact van deze voorstellen te benadrukken. Deze voorstellen hebben immers een zeer aanzienlijke budgettaire impact, zowel in de regeling van de zelfstandigen als in die van de werknemers. Gelet op de huidige budgettaire impact legt het Comité de nadruk:

- op het belang van de budgettaire evaluaties m.b.t. deze hervormingen. Elk voorstel moet beslist het voorwerp zijn van een grondig budgettair onderzoek
- op de nodige voorzichtigheid. Deze voorstellen hebben immers een aanzienlijke budgettaire impact maar ook gevolgen voor de gepensioneerden en de diverse administraties.

Volgens het Comité kan de financiering van deze voorstellen niet gebeuren via een verhoging van de bijdragen van de zelfstandigen. In dat verband herinnert het Comité eraan dat de regeling van de zelfstandigen de regeling is met het hoogste niveau van solidariteit tussen de bijdrageplichtigen. Het verzekeringsmechanisme is er erg zwak. Dit impliceert dat een verhoging van de bijdragen, gericht op de hoge inkomens, het stelsel nog minder attractief zal maken voor de betrokken personen (wat zeker niet wenselijk is).

Het Comité herinnert eraan, wat betreft het sociaal statuut der zelfstandigen, dat zijn prioriteit de gelijkschakeling blijft van het minimumpensioen van de zelfstandigen op het niveau van dat van de werknemers (niet alleen voor de huidige pensioenen maar tevens voor de toekomstige pensioenen) alsook het behoud van deze gelijkschakeling in de toekomst.

Tot slot wenst het Comité de personen te bedanken die aan de werkzaamheden hebben bijgedragen, in het bijzonder de cel Actuarie van de DG Zelfstandigen en de diensten Pensioenen en Vertaling van het RSVZ.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 24 oktober 2013:

Muriel GALERIN,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter